

انتشارنامه هاو گفت وگوهای حضرت امام حسین علیه السلام

در جامعه جهانی انگلیسی زبان

محمد رضا فخر روحانی

برای شناخت درست هر مکتبی لازم است که آرا و اندیشه‌های اصلی بنیان‌گذار(ان) آن مکتب را از زبان و قلم خودشان دریافت کرد. بی تردید برای شناخت عاشورا و پشت صحنه‌های آن، لازم است که به فرموده‌های حضرت امام حسین علیه السلام گوش فرا داد و مکتوبات آن بزرگوار را هم از عمق جان خواند. بدون چنین مقدمه‌ای، فهم درست ابعاد واقعه عاشورا دارای کاستی‌های فراوان خواهد بود. پیش از این، برخی عبارات‌ها و جمله‌های حضرت امام حسین علیه السلام به زبان انگلیسی ترجمه شده بود، لکن مجموعه کامل فرمایشات آن حضرت تا پیش از کتاب مورد بحث، به زبان انگلیسی ترجمه نشده بود.

از زمانی که نگارنده مقاله حاضر، به گردآوری و شرح اشعاری که به زبان انگلیسی درباره واقعه عاشورا سروده شده‌اند را آغاز کرد، همواره این ضرورت و کاستی را حس می‌کرد، ولی باز هم به خود امید می‌داد که ممکن است این خطبه‌ها در جایی و توسط کسی که وی او را نمی‌شناسد، به انگلیسی ترجمه شده باشد. با گذشت زمان و تفحص بیشتر، کم‌کم یقین حاصل شد که چنین کاری انجام نشده و برای تکمیل ادبیات پژوهشی مطالعات عاشورایی و معطوف به عاشورا باید این مهم انجام می‌گرفت. نگارنده این سطور بسیار خداوند بزرگ را شاکر است که وی را به چنین توفیقی مفتخر ساخته است. الحمدلله رب العالمین.

در آغاز و پیش از ترجمه انگلیسی باید کارهایی صورت می‌گرفت. نخست، بازخوانی فرموده‌های حضرت امام حسین علیه السلام با نگاه خاص به ترجمه آن بود. چه بسا بسیاری از فرموده‌های آن حضرت باید به صورت تفسیر شده مطالعه می‌شد. در هنگام ترجمه و برای اتقان بیشتر، عمده منابعی که مؤلف محترم حضرت آیت‌الله محمدصادق نجمی استفاده کرده بود، تهیه شد. بحث فرهنگ لغت عربی - انگلیسی و واژه‌نامه‌های اصطلاحات دینی، در گذر این تجربه، نیاز به مقاله‌ای جداگانه دارد. در جریان این ترجمه به اثبات رسید که با کمال تأسف، بیشتر فرهنگ لغت‌های فارسی - انگلیسی پدید آمده در ایران، برای کار جدی در حوزه معارف دینی و تاریخ اسلام مناسب نیستند. تنها یک فرهنگ لغت فارسی - انگلیسی کارآمد به نظر می‌رسد و آن فرهنگی است که مستشرق آلمانی «اشتاینگس» آن را در لندن منتشر کرد.

برخی عبارتها و جمله‌های حضرت امام حسین علیه السلام به زبان انگلیسی ترجمه شده بود، لکن مجموعه کامل فرمایشات آن حضرت تا پیش از کتاب مورد بحث، به زبان انگلیسی ترجمه نشده بود.

در هر فصلی ابتدا کلام حضرت امام حسین علیه السلام از عربی به انگلیسی ترجمه گشت و سپس توضیحات مرحوم آیت‌الله نجمی آورده شد. در فرآیند این ترجمه، متن فارسی در زبان انگلیسی بازآفرینی شده است؛ بدین معنا که نه تنها واژگان و جمله‌ها، بلکه پاراگراف‌ها هم انگلیسی‌سازی شدند؛ زیرا ساختار پاراگراف‌ها در زبان انگلیسی تابع قواعد و اصول خاصی است که عدول از آنها متن را بدریخت و به لحاظ انسجام بدخوانش می‌کند.

در هر فصلی ابتدا کلام حضرت امام حسین علیه السلام از عربی به انگلیسی ترجمه گشت و سپس توضیحات مرحوم آیت‌الله نجمی آورده شد. در فرآیند این ترجمه، متن فارسی در زبان انگلیسی بازآفرینی شده است؛ بدین معنا که نه تنها واژگان و جمله‌ها، بلکه پاراگراف‌ها هم انگلیسی‌سازی شدند؛ زیرا ساختار پاراگراف‌ها در زبان انگلیسی تابع قواعد و اصول خاصی است که عدول از آنها متن را بدریخت و به لحاظ انسجام بدخوانش می‌کند.

در سطح واژگان، از اصول و ضوابط واژه‌گزینی آکادمیک پیروی شده است. مذاقه در نظر بزرگان فن معانی و بیان در فرهنگ و تمدن علمی مغرب زمین و دقت در آثار آنها و ظریفی که یک متن علمی را از سایر متون متمایز می‌سازد، بسیار سودمند واقع شد.

ارجاعات قرآنی هم در این اثر درج شده‌اند. در ترجمه انگلیسی، هر جا که عبارتی قرآنی یا برگرفته از آیات قرآن کریم در خطبه‌های حضرت امام حسین علیه السلام آورده شده بود، عبارت به عبارت در ترجمه انگلیسی مشخص شد. البته از ترجمه‌های گوناگونی استفاده شد. تجربه نشان داده ترجمه‌هایی که توسط عرب‌زبان‌ها صورت می‌گیرد، رساتر از سایر ترجمه‌هاست. شاید یک مورد استثنایی بزرگ در این مورد، ترجمه‌ای انگلیسی از قرآن کریم است که به دست یک عالم شیعه هندی و براساس روایات تفسیری ائمه اطهار علیهم السلام صورت گرفته است.

در سرتاسر این ترجمه، از متون موازی بهره گرفته شده است. متون موازی به هر دو متنی گفته می‌شود که به لحاظ بار دانش موجود در آنها به صورت مساوی معتبر باشند که ترجمه‌ها هم از این نوع به شمار می‌روند. تجربه نشان داد که ترجمه برخی از کتاب‌های تاریخ اسلام و تاریخ زندگانی ائمه اطهار علیهم السلام که به قلم برخی شرق‌شناسان نوشته شده، از جه اعتبار ساقط است، ولی با تأسف برخی ناشران مسلمان همان آثار را بارها طبع و نشر کرده‌اند.

در این اثر توضیحاتی برابر پیشینه ذهنی متعارف خوانندگان انگلیسی زبان داده شده است. از آن‌جا که در جهان امروز، زبان انگلیسی کاربردی جهانی دارد، مواردی که خاص اعتقادات یا تاریخ دینی اسلام است، چه در متن اصلی و چه در پی‌نوشت‌ها، برای خوانندگان روشن شده است. مثلاً حرمت شرب خمر در اسلام بیان شده است.

نام‌ها و القاب متعدد، به یک نام اصلی تبدیل شده‌اند. در فرهنگ شیعی و به‌ویژه ایرانی،

کنیه‌ها و القاب متعددی برای شخصیت‌های دینی به کار می‌رود؛ مثلاً در کتاب «مناقب آل ابی‌طالب» از ابن شهر آشوب بیش از ۶۰ لقب برای حضرت امام حسین علیه السلام آمده که اگر آنچه در زیارت‌نامه‌های آن حضرت موجود است و آنچه ادبا در اشعارشان آورده‌اند را هم بدان بیافزاییم، فهرستی بلند می‌شود که خود کتابی جداگانه می‌طلبد. طبیعی است که ترجمه تحت‌اللفظی این القاب به سردرگمی خوانندگان انگلیسی‌زبان می‌انجامد. راه حل آسان این بود که همه القاب و کنیه‌ها به نام شریف «امام‌الحسین» ترجمه شده‌اند. البته در ضبط اعلام، خوانش عربی فصیح و معتبر آنها به انگلیسی حرف‌نگاری شده و نه خوانش فارسی آنها.

اعلام شخصیت‌ها بر اساس کتاب‌های معتبر در پانویس‌ها توضیح داده شده‌اند. در این باره از کتاب حجة الاسلام جناب آقای محمدباقر پورامینی (دام‌عزه) به نام «چهره‌ها در حماسه کربلا» و کتاب «حياة الامام الحسين علیه السلام» از مرحوم آیت‌الله شیخ باقر شریف‌القرشی بسیار بهره بردیم. درباره اصحاب آن حضرت نیز کتاب ارجمند «ابصارالعین فی انصارالحسین» مرحوم علامه شیخ محمدطاهر السماوی سودمند واقع شد.

اعلام جغرافیایی بر پایه کتاب‌های معتبر توضیح داده شده‌اند. درباره اعلام جغرافیایی از منابع انگلیسی و عربی استفاده شد که یکی از آنها کتاب «معجم البلدان» یاقوت حموی است.

در فرآیند نگارش کتاب اصلی، مرحوم آیت‌الله نجمی به روایات اهل سنت هم ارجاع داده‌اند. در ترجمه این گونه روایات، از همان جوامع حدیثی اهل سنت که به قلم برادران اهل سنت به انگلیسی ترجمه شده، استفاده شد. مثلاً روایت معروف جناب عبدالله بن عمر که در صحیح بخاری نقل شده، از ترجمه انگلیسی صحیح بخاری گرفته و البته ارجاع دقیق به شماره جلد، شماره صفحه و شماره حدیث آن هم درج شد.

ترجمه انگلیسی، افزوده‌هایی هم دارد. در آغاز کتاب خلاصه‌ای از زندگی‌نامه آیت‌الله نجمی آمده است. همچنین سه نقشه که مربوط به مسیر حرکت حضرت امام حسین علیه السلام از مدینه تا مکه و از آنجا تا کربلاست، به صورت منزل به منزل و با تطبیق بر جغرافیای سیاسی امروز حجاز و عراق، با درج نام همه اماکن ضمیمه شده است. در پایان کتاب هم دو فهرست کتاب‌شناسی دیده می‌شود. یکی فهرست کتاب‌هایی که آیت‌الله نجمی در تألیف کتاب

به فارسی استفاده کرده‌اند (که همکاری فرزند آن بزرگوار، جناب حجت‌الاسلام جناب آقای احمد نجمی بسیار مؤثر بود) و دیگری کتاب‌ها و منابعی که این نگارنده برای ترجمه انگلیسی از آنها استفاده کرده است.

بر اساس آنچه ناشر محترم و شیعه انگلیسی کتاب به این نگارنده گفته است، این کتاب اندکی پس از انتشار در انگلستان نایاب شده است. سایت‌های بسیاری این کتاب را به عنوان کتاب مرجع معرفی کرده‌اند و بسیاری از دانشگاه‌های انگلیسی زبان، این اثر را در فهرست منابع درسی برای دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی به‌ویژه دکترا قرار داده‌اند. تقریظ‌هایی که استادان مسیحی در این باره نوشته‌اند، از جمله نوشته اسقف مسیحی آمریکایی جناب دکتر «پیتر فورد» بسیار رسا و خواندنی است. البته بدیهی است که این همه، هنر حضرت امام حسین علیه السلام است که صد البته این همه آوازه‌ها از شه بُود، گرچه از حلقوم عبدالله بود.

سخن پایانی این که ترجمه این کتاب و به‌ویژه سخنان گهربار حضرت امام حسین علیه السلام تنها یکی از مراحل معرفی کردن آن بزرگوار به جامعه جهانی انگلیسی‌زبان است و باید بکوشیم که ادبیات عاشورا (چه اشعار و مراثی و چه پژوهش‌های علمی - تاریخی) را در سطح عالی‌ترین ادبیات کلاسیک به جهان معرفی کنیم.

عنوان کتاب به زبان انگلیسی چنین است:

From Medina to Karbala in the Words of Imam al-Husayn.

ناشر کتاب در انگلستان و در شهر بیرمنگام مستقر است:

Birmangam: Sun Behind the Cloud www.sunbehind the cloud.com

توجه: کتاب دارای ناشر مشترک است و آن: انتشارات حرم مطهر حضرت امام حسین علیه السلام در کربلاست.

سال نشر ۲۰۱۲ میلادی.